

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІДУВАННЯ ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПРО УМИСНЕ ВБИВСТВО, ВЧИНЕНЕ В СТАНІ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ

Розглянуто кримінальні процесуальні підстави та тактику проведення слідчої (розшукової) дії освідування як першочергової під час розслідування кримінального провадження про умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання. Проаналізовано поняття освідування у історичних джерелах і думках вітчизняних учених-криміналістів, окреслено авторський підхід до поняття «освідування». Вивчено проведення огляду одягу, що є на підозрюваному, обсягу оголення та застосування примусу до особи, що підлягає освідуванню. Встановлено коло осіб, що зобов'язані чи можуть залучатися до освідування, а також засоби та способи фіксації результатів освідування підозрюваного у кримінальному провадженні про умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.

Ключові слова: умисне вбивство, стан сильного душевного хвилювання, тактика, освідування, лікар, судово-медичний експерт, поняті.

Постановка проблеми. На стадії досудового розслідування кримінального провадження про умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, освідуванню підозрюваного надається особливе значення. Адже освідування дає органам досудового розслідування чи прокуророві змогу безпосередньо сприймати об'єкти з метою виявлення слідів злочину, особливих прикмет і з'ясування обставин події, сформуванню уявлення про механізм злочину й особу злочинця, висувати слідчі версії та правильно визначати напрями розслідування. Проте під час проведеного анкетування працівників слідчих підрозділів ОВС вказана слідча (розшукова) дія призначалася ними лише у 9% розслідування кримінальних проваджень про умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання. Наведена статистика свідчить про те, що ця проблема потребує додаткового теоретичного аналізу, вивчення та вирішення.

Стан дослідження. Загальна тактика освідування, його процесуальна регламентація досить широко висвітлені вченими-криміналістами та процесуалістами у науковій літературі. Вагомий внесок у розроблення наукових засад проведення освідування зробили відомі вітчизняні та

зарубіжні вчені-криміналісти та процесуалісти, зокрема І. С. Андреев, Г. І. Грамович, В. І. Громов, Л. М. Лобойко, Є. Д. Лук'янчиков, М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, М. І. Порубов, І. Л. Петрухін, М. С. Строгович, С. М. Стахівський, В. М. Тертишник, Ю. Г. Торбін, Н. В. Терзнев, С. А. Шейфер, В. П. Шибіко та інші.

Метою статті є з'ясувати кримінальні процесуальні особливості та тактичні прийоми, що застосовуються під час проведення освідування підозрюваного у кримінальному провадженні про умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.

Виклад основних положень. Термін «освідування» в юридичній літературі вживають досить давно.

Аналіз історичних джерел кримінального процесуального законодавства засвідчив, що освідування в первинному значенні тлумачили як дослідження трупів, а з XIII століття – огляд живих осіб. Наприклад, у 20-х рр. минулого століття науковці освідування розуміли як діяльність лікаря чи спеціаліста у сфері медицини, які виконують завдання слідчого в тих випадках, коли для дослідження окремих питань потрібні спеціальні знання [1, с. 194].

Проте до середини XX століття спостерігалася тенденція до часткового змішування освідування з оглядом. У 60-х рр. думки вчених розділились. Одні дослідники вважали, що освідування – це один з видів огляду [2, с. 244]. Інші розглядали його як експертизу, якщо освідування проводить судово-медичний експерт, і як слідчий огляд – коли освідування проводить представник органу розслідування [3, с. 11].

У 90-х рр. минулого і на початку XXI століття переважна більшість учених, зокрема Г. І. Грамович, М. І. Порубов, Г. М. Мухін, С. М. Стахівський, В. М. Тертишник, О. А. Борідько, К. В. Парасочкіна, Г. О. Пономаренко та ін., під освідуванням розуміли огляд тіла особи для виявлення слідів злочину та особливих прикмет [4, с. 102].

В подальшому автори до поняття «освідування» також підходили неоднозначно.

Наприклад, І. С. Андреев, Г. І. Грамович і М. І. Порубов освідування розуміють як самостійну слідчу дію, яка проводиться за постановою слідчого, здійснювану або безпосередньо слідчим, або (за його дорученням) лікарем і спрямовану на безпосереднє обстеження тіла людини з метою виявлення і фіксації слідів злочину, особливих прикмет та ознак функціонального й анатомічного характеру [5, с. 124].

Ю. В. Гаврилін вважає, що освідування – це слідча дія, яка є різновидом слідчого огляду, складається з огляду тіла живої людини

для виявлення на ньому особливих прикмет, слідів злочину, тілесних ушкоджень, виявлення стану сп'яніння або інших якостей та ознак, що мають значення для кримінальної справи, якщо для цього не потрібно проводити судову експертизу [6, с. 19].

Підсумовуючи думки вчених, можна зробити висновок, що освідування як самостійна слідча (розшукова) дія – це різновид слідчого огляду є оглядом живих осіб для вирішення питань, що мають значення для кримінального провадження.

На законодавчому рівні огляд особи (освідування) – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться слідчим, або прокурором щодо підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу.

Тому завданням освідування є встановлення наявності чи відсутності слідів злочину або особливих прикмет на тілі освідуваного для з'ясування обставин вчиненого кримінального правопорушення та ін.

Як свідчить статистика дослідження, з 66 випадків у 43 осіб, що вчинили умисне вбивство в стані сильного душевного хвилювання, зафіксовано наявність стану сп'яніння (41 алкогольного та 2 наркотичного), що становить 65,6%. Це свідчить про те, що встановлення наявності чи відсутності стану сп'яніння є однією з обставин, що підлягає доказуванню та яку необхідно з'ясувати під час розслідування умисного вбивства, вчиненого в стані сильного душевного хвилювання, вважаючи останню як обставину, що обтяжує ступінь покарання.

Законодавцем не передбачено проведення освідування з цією метою, а отже, з метою забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування вважаємо встановлення наявності чи відсутності сп'яніння одним із завдань освідування підозрюваного, що вчинив умисне вбивство в стані сильного душевного хвилювання.

Також нез'ясованим є питання про огляд одягу, що є на освідуваній особі. Розглянемо ситуацію, коли під час освідування на одязі особи, що освідується, будуть виявлені сліди кримінального правопорушення чи особливі прикмети. У цьому разі законодавчим є огляд лише тіла особи, що підлягає освідуванню, а про одяг, що на особі, нічого не згадується. Тобто під час виявлення на одязі слідів кримінального правопорушення чи особливих прикмет слідчий, прокурор зобов'язаний звернутися з клопотанням до слідчого судді про тимчасовий доступ до речей, отримавши ухвалу, здійснити виїмку таких, а вже після цього провести огляд цього одягу. Описана процедура є надто тривалою, як виняток про-

понуємо до завдань освідування підозрюваного, що вчинив умисне вбивство в стані сильного душевного хвилювання, додати огляд речей, що є на ньому. Якщо на одязі виявлено сліди кримінального правопорушення чи особливі прикмети, що потребує додаткового дослідження, одяг підлягає вилученню, про що вказується у протоколі. В подальшому слідчий, прокурор зобов'язаний невідкладно, але не пізніше 24 годин, з моменту проведення освідування, звернутися до слідчого судді з клопотанням про тимчасовий доступ до речей та документів, який проводиться відповідно до ст.ст. 159–166 КПК України.

Отже, завданням освідування підозрюваного під час розслідування умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання, на нашу думку, є виявлення та фіксація на тілі підозрюваного чи його одязі, слідів кримінального правопорушення, що можуть бути наслідком систематичного знущання, протиправного насильства чи тяжкої образи, що й обумовили у особи, яка підлягає освідуванню стан сильного душевного хвилювання, а також особливі прикмети чи стан сп'яніння.

Юридичною підставою проведення освідування є постанова прокурора. Освідування здійснюється на підставі постанови прокурора та, за необхідності, за участю судово-медичного експерта або лікаря. Ця норма затверджена законодавцем у диспозиції ст. 241 КПК України.

Фактичними підставами проведення освідування є дані про наявність чи відсутність на тілі чи одязі освідуваного слідів кримінального правопорушення, чи особливих прикмет з метою їх подальшої фіксації, чи стану сп'яніння.

З метою забезпечення реалізації загальних положень тактики слідчого огляду у традиційному проведенні освідування підозрюваного в умисному вбивстві, вчиненому в стані сильного душевного хвилювання, можна виокремити такі етапи: підготовчий, робочий та завершальний.

Підготовчий етап освідування починається з моменту прийняття рішення слідчим, прокурором про його проведення.

Наприклад, якщо досудове розслідування такого кримінального провадження здійснює слідчий, то він звертається з письмовим клопотанням до прокурора. Прокурор, розглянувши таке клопотання, виносить постанову про задоволення клопотання та дозвіл на проведення освідування або відмову в наданні дозволу на його проведення. Якщо провадження здійснює прокурор, то він самостійно виносить постанову про проведення освідування. У клопотанні слідчого та постанові прокурора може бути вказано якого лікаря чи спеціаліста якої галузі необхід-

но залучити до освідчування. Освідчування може бути здійснене слідчим чи прокурором самотійно. Такий вид освідчування отримав назву слідчого. Треба доручити його проведення лікарю чи спеціалісту певної галузі (медичне (спеціальне) освідчування), або ж поєднати свої функції з їхніми зусиллями (слідчо-медичне (змішаний тип освідчування)).

На думку С. О. Софронова, поєднати юридичні і медичні знання під час проведення освідчування, щоб встановити наявність і характер тілесних ушкоджень – ран (вогнепальних, різаних або колотих, рубаних або заподіяних тупим предметом), саден, подряпин, синців, слідів дії отруйної речовини, визначити їхні розміри, локалізацію на тілі та правильно і повно відобразити встановлені обставини у протоколі слідчої (розшукової) дії, буде доцільним проведення освідчування слідчим із залученням до участі у ньому судового медика або лікаря [7, с. 13–14].

На початковому етапі проведення освідчування вважаємо, що слідчий, прокурор зобов'язаний визначити склад учасників освідчування, які тактичні прийоми слід використовувати під час освідчування, а також технічні засоби, які будуть використовуватися під час цього.

Відтак, ми з'ясували перших учасників освідчування, – це безпосередньо особа, що підлягає освідчуванню, особа, що буде залучатися до цього: лікар чи спеціаліст, а також, як передбачено вимогами до проведення слідчих (розшукових) дій, зокрема ч. 7 ст. 223 КПК України, не менше двох незаінтересованих осіб – понятих, яких попереджають про недопустимість розголошення відомостей, отриманих ними в процесі виконання слідчої (розшукової) дії, їм роз'яснюють право бути присутніми під час усіх дій слідчого і обов'язок засвідчити підписами в протоколі факт проведення освідчування і його результат, а також роз'яснюється право робити зауваження з приводу освідчування і правильності його фіксації, які заносяться до протоколу.

Для проведення освідчування якісний склад понятих має важливе значення для отримання позитивного результату зазначеної слідчої (розшукової) дії. Бажано, щоб понятими були особи, незнайомі з освідчуваним, краще близькі за віком. Це допоможе зняти або зменшити психологічну напругу людини. На нашу думку, слід погодитися з пропозицією В. Г. Дрозд, яка вважає, що вирішення питання про запрошення до участі понятих доцільно погоджувати з особою, з огляду на етичні міркування, однак остаточне вирішення залежить від слідчого [8, с. 10].

Необхідно усвідомлювати, що не кожній особі приємно, щоб її оголене тіло оглядав не тільки слідчий, а ще й поняті, які є сторонніми особами, запрошеними з вулиці.

На нашу думку, під час проведення освідування, що супроводжується оголенням тіла освідуваного, який підозрюється у вчиненні умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання, якщо таке освідування проводиться лікарем чи лікарем судово-медичним експертом, участь понятих є необов'язковою.

Робочий етап. Після отримання згоди на проведення освідування особи, що підлягає освідуванню, пред'являється для ознайомлення постановою прокурора. Після цього особі пропонується добровільно пройти освідування, а в разі її відмови освідування проводиться примусово.

Найбільш важливим на початку робочого етапу освідування є встановлення психологічного контакту з підозрюваним, який після вчинення умисного вбивства може знаходитися в пригніченому стані. Тому слідчим потрібно роз'яснити усю важливість проведення процесуальної дії, що допоможе зменшити психологічну напругу та досягти бажаного результату без застосування примусу.

І. Л. Петрухін цілком слушно стверджує, що застосування заходів примусу, особливо пов'язаних з обмеженням свободи, є припустимими лише у випадках, прямо зазначених в законі, оскільки ні аналогія процесуального закону, ні поширювальне тлумачення норм права в таких випадках є не прийнятними, позаяк становище особи не може бути погіршено через прогалини у нормативному матеріалі [9, с. 57].

Тому нормою Закону чітко вказано застосування примусу до особи, що добровільно відмовляється від освідування. Не слід забувати, що будь-який примус стосовно особи не може бути виправданий завданнями боротьби зі злочинністю, тому що ці завдання можуть бути успішно вирішені тільки у разі неухильного дотримання прав і законних інтересів громадян. Будь-який фізичний чи психічний вплив, примус, який може бути застосовано, не є морально обґрунтованим [10, с. 72, 74].

Отже, освідування належить до слідчих (розшукових) дій примусового характеру. Визначення обсягу застосування примусу безпосередньо здійснює слідчий чи прокурор, які беруть участь у його проведенні. На нашу думку, примус повинен застосовуватися особами тієї ж статі, що й особа, яка підлягає освідуванню. Тобто до підозрюваного чоловічої статі примус застосовується чоловіками, відповідно до жінок – жінками.

Невід'ємним на робочому етапі проведення освідування є фіксація перебігу проведення, яка може бути здійснена шляхом відеозапису, фотографуванням або іншими технічними засобами.

Закон має норму, котра передбачає фіксування за необхідності наявності чи відсутності на тілі особи, яка підлягає освідуванню, слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, шляхом фотографування, відеозапису чи інших технічних засобів. Зображення, демонстрація яких може бути образливою для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватися лише суду під час судового розгляду.

Розглядаючи підстави освідуваної особи констатації дій, що можуть принизити її честь та гідність, є фіксування вказаної слідчої (розшукової) дії, адже законодавцем не зауважено на наявність згоди освідуваної особи. Це робиться на розсуд слідчого чи прокурора. Вважаємо це твердження помилковим, тому що така фіксація нерідко викликає заперечення з боку освідуваного, що може бути причиною для пригнічення його психологічного стану чи погіршення його життя та здоров'я.

На думку В. Мариніва, котрий стверджує, що застосування фотозйомки для фіксації особливих прикмет і слідів, що знаходяться на відкритих частинах тіла та з часом можуть зникнути (сліди побоїв, синці), можливе тільки за прямою згодою особи, що освідується. Недопустиме використання фотозйомки для фіксації прикмет чи тілесних ушкоджень, що знаходяться на частинах тіла, які звичайно прикриваються одягом [10, с. 76]. Вважаємо цю думку правильною та стверджуємо, що особливий такт також повинен дотримуватися під час фіксації слідів та особливих прикмет, що знаходяться на закритих та інтимних частинах тіла шляхом фотозйомки та відеозапису. Хоча про це й не зазначено в законі, однак фотографування та відеозйомка у разі оголення освідуваної особи, як видається, має здійснюватися тільки за її згодою.

Якщо показати розташування численних слідів злочину, тілесних ушкоджень або особливих прикмет на тілі освідуваного можливо лише під час його оголення, то рекомендується отримані фотографії, негативи чи цифровий носій вкласти в окремий конверт, опечатати і підписати: «Для складу суду». За подібної фіксації слідів злочину та особливих прикмет етично не фотографувати обличчя освідуваного. Однак це повинно бути зафіксовано у протоколі. Водночас слід визнати недопустимим фотозйомку освідуваного в оголеному вигляді, якщо це не викликано потребою збирання доказів [11, с. 142–145].

Водночас слід визнати недопустимою фотозйомку освідуваного в оголеному вигляді, якщо це не зумовлено потребою збирання дока-

зів, тому під час проведення освідчування підозрюваного у процесі розслідування умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання слід використовувати детальну фотозйомку із застосуванням масштабної лінійки.

Після проведення освідчування та складання протоколу освідчування фото або відеозапис вкладається у конверт, на якому всі учасники слідчої дії ставлять свої підписи та який належним чином опечатується особою, що складала протокол. Цей конверт в подальшому у визначеному законодавством порядку долучається до матеріалів кримінального провадження та зберігається в цілісності до вирішення справи у суді.

Вважаємо відеозйомку під час проведення освідчування підозрюваного необхідною умовою проведення вказаної слідчої (розшукової) дії, адже під час її проведення ми можемо зафіксувати поведінку підозрюваного, що в подальшому може послугувати допоміжним аргументом встановлення наявності чи відсутності стану сильного душевного хвилювання під час проведення комплексної психолого-психіатричної експертизи.

На завершальному етапі підводяться підсумки слідчої (розшукової) дії та оцінюються її результати з метою перевірки того, чи всі її завдання були виконані, а також проводиться фіксування шляхом складання протоколу освідчування, копія якого за законом повинна вручатися особі, освідчування якої проводилося примусово.

Висновки. Отже, погоджуючись з позицією В. С. Бурданової та Л. М. Нікітіна, які вважають, що судово-медична експертиза не може замінити освідчування, особливо тоді, коли вона проводиться через декілька днів чи тижнів, оскільки за цей час незначні подряпини, синці зникають, а в медичних документах містяться дані лише про ті тілесні ушкодження, щодо яких проводилось лікування, і відсутні записи про незначні тілесні ушкодження [12, с. 33]. В результаті цього можуть бути втрачені досить суттєві докази, оскільки незначні тілесні ушкодження мають здатність швидко зникати, не залишаючи слідів. Освідчування підозрюваного в умисному вбивстві в стані сильного душевного хвилювання посідає важливе місце серед провадження першочергових слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні такого типу, адже протиправне насильство та систематичне знущання, які були наслідками протиправної поведінки, яка виразилася у тяжкій образі, протиправному насильстві чи систематичному знущанні потерпілого, могли залишити на тілі підозрюваного відбитки, тобто, освідчувавши тіло підозрюваного, ми можемо зафіксувати ці сліди.

В результаті дослідження робимо висновок, що завданням освідування підозрюваного під час розслідування умисного вбивства в стані сильного душевного хвилювання є виявлення та фіксація на тілі підозрюваного чи його одязі слідів кримінального правопорушення, що можуть бути наслідком систематичного знущання, протиправного насильства чи тяжкої образи, що і обумовили у особи, що підлягає освідуванню, стан сильного душевного хвилювання, а також особливі прикмети чи стан сп'яніння.

1. Громов В. Дознание и предварительное следствие / В. Громов. – М.: [б. и.], 1928. – 147 с.
2. Строгович М. С. Уголовный процесс / М. С. Строгович. – М.: [б. и.], 1946. – 287 с.
3. Терзнев Н. В. Процессуальная природа освидетельствования / Н. В. Терзнев // Советское государство и право. – 1954. – № 7. – С. 11–13.
4. Чаплинский К. О. Освидувания: понятия та сутність / К. О. Чаплинский // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – Донецьк: ДІВС. – 2011. – № 2. – С. 101–104.
5. Андреев И. С. Криминалистика: учеб. пособие / И. С. Андреев, Г. И. Грамович, Н. И. Порубов; под ред. Н. И. Порубова. – Мн.: Выш. шк., 1997. – 344 с.
6. Гаврилин Ю. В. Криминалистическая тактика и методика расследования отдельных видов преступлений в определениях и схемах: учеб. пособие / Ю. В. Гаврилин. – М.: Книжный мир, 2004. – 332 с.
7. Сафронов С. О. Методика розслідування умисного заподіяння тяжкого і середньої тяжкості тілесних ушкоджень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / С. О. Сафронов. – К., 1999. – 19 с.
8. Дрозд В. Г. Організаційні і тактичні аспекти розслідування умисних тяжких тілесних ушкоджень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / В. Г. Дрозд. – К., 2009. – 17 с.
9. Петрухин И. Л. Свобода личности и уголовно-процессуальное принуждение / И. Л. Петрухин. – М.: Наука, 1985. – 238 с.
10. Маринів В. Правові засади освідування особи / В. Маринів // Вісник Прокуратури. – 2003. – № 12 (30). – С. 71–76.
11. Основи загальної та юридичної психології: курс лекцій / Н. Бобченко, В. Бойко, І. Жолнович, І. Когутич; за ред. В. Т. Нора. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 224 с.
12. Бурданова В. С. Расследование умышленного причинения вреда здоровью. – изд. 3-е, испр. и доп. / В. С. Бурданова, Л. Н. Никитин. – СПб., 2000. – 72 с.

Кунтий А. И. Тактика освидетельствования подозреваемого в уголовном производстве об умышленном убийстве, совершенном в состоянии сильного душевного волнения

В статье рассматриваются уголовные процессуальные основания и тактика проведения следственного (розыскного) действия освидетельствования, как первоочередной при расследовании уголовного производства об умышленном убийстве, совершенном в состоянии сильного душевного волнения. Проводится анализ понятия освидетельствование в исторических источниках и мыслях отечественных ученых-криминалистов, приводится авторский подход к понятию освидетельствование. Анализируется проведения осмотра одежды, которая есть на подозреваемом, объема обнажения и принуждения лица, подлежащего освидетельствованию, устанавливается круг лиц, которые обязаны или могут привлекаться к освидетельствованию, а также средства и способы фиксации результатов освидетельствования подозреваемого в уголовном производстве об умышленном убийстве, совершенном в состоянии сильного душевного волнения.

Ключевые слова: умышленное убийство, состояние сильного душевного волнения, тактика, освидетельствование, врач, судебно-медицинский эксперт.

Kuntiy A. I. Tactics of examination of a suspect in a criminal proceeding of murder committed in the heat of passion

The timeliness and quality of such investigation (investigation) acts as the examination of the suspect, in many cases, the success in the investigation of criminal proceedings for a murder committed in the heat of passion that guides the examination for the top spot among of the investigator (detective) Action .

The scientific article discusses criminal procedural grounds and tactics of investigation (investigation) Action examination as priority during investigation of criminal proceedings murder committed in the heat of passion. The analysis of the concept of examination of historical sources and minds of national forensic scientists, given the author's approach to the concept of examination. Available statistics study, investigators studied regarding appointment of inquiry (investigation) action in criminal proceedings for murder committed in the heat of passion and commitment of the study indicated a criminal offense in a state of intoxication. Assuming the latter, as a fact to be proved in this category of criminal proceedings, it is concluded that the need to establish the presence or absence of the state of intoxication at the suspect, through examination. We analyze the examination of clothing that is on the suspect, volume exposure and use of force to a person subject to examination, set the range of persons who are required or may be involved in the examination, and the means and methods of fixing the results of examination of a suspect in the criminal proceedings of intentional murder committed in the heat of passion. As a result, this article concludes that the objective examination of the suspect during the investigation of murder in the heat of passion is identifying and fixing the body of

the suspect or his clothes, traces of a criminal offense which may be due to systematic harassment, unlawful violence or severe abuse, which resulted in the person subject to examination the heat of passion, and distinguishing marks or intoxicated.

Key words: *murder, the heat of passion, tactics, examination, a doctor, a forensic expert.*

Стаття надійшла 05 березня 2014 р.

УДК 343.3

Є. Л. Малишенко

ПРОТИДІЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ БОРОТЬБИ З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ

Розкрито зміст протидії організованих злочинних формувань оперативно-розшуковій діяльності підрозділів Державної служби боротьби з економічною злочинністю. Обґрунтовано, що від збереження в таємниці злочинної діяльності залежить тривалість життєдіяльності злочинної групи. Визначено, що з метою підвищення ефективності роботи оперативних підрозділів необхідно чітко знати зміст, форми та способи протидії організованої злочинності правоохоронній діяльності, зокрема – оперативно-розшуковій, що безпосередньо спрямована на пошук оперативної інформації, яка свідчить про протиправну діяльність чи наявність факту вчинення злочинів.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, протидія, організовані злочинні формування, протиправна діяльність.*

Постановка проблеми. У ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» зазначено, що одними із підрозділів у системі МВС України, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, є кримінальна міліція [1]. Наказом МВС України № 769 від 3.09.2012 р. встановлено, що підрозділи Державної служби боротьби з економічною злочинністю (далі – ДСБЕЗ) утворюються та функціонують у складі кримінальної міліції органів внутрішніх справ України [2], а згідно з Положенням про управління (відділ) ДСБЕЗ підрозділи згаданої служби діють у складі кримінальної міліції та згідно із законодавством України, організовують і здійснюють оперативно-розшукову діяльність [3]. Основними завданнями ДСБЕЗ є захист економіки та об'єктів права власності, своєчасне припинення злочинів у сфері еко-